

Independent
Project
Accountability
Mechanism

Rezime Rešavanja problema

Javno-privatno partnerstvo Belgrade Solid Waste

Broj EBRD projekta 46758

Predmet 2021/01 (Zahtev #2)

Novembar 2023. godine

Nezavisni projektni mehanizam odgovornosti (IPAM) je mehanizam odgovornosti Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD). IPAM nezavisno razmatra pitanja koja su pokrenuli pojedinci ili organizacije u vezi sa projektima koje finansira Banka za koje se veruje da su izazvali ili će verovatno izazvati štetu. Svrha mehanizma je da olakša rešavanje socijalnih pitanja, pitanja vezanih za zaštitu životne sredine i objavljivanje podataka u javnosti među zainteresovanim stranama u projektu; da utvrdi da li je Banka poštovala svoju Politiku zaštite životne sredine i socijalnu politiku i odredbe Politike pristupa informacijama koje su specifične za projekat; i, gde je moguće, da se pozabavi eventualnim neusaglašenostima sa ovim politikama, istovremeno sprečavajući buduće nepoštovanje od strane Banke.

Za više informacija o IPAM-u, kontaktirajte nas ili posetite www.ebrd.com/project-finance/ipam.html

Podaci za kontakt The Independent Project Accountability Mechanism European Bank for Reconstruction and Development Five Bank Street London E14 4BG Telefon: +44 (0)20 7338 6000 Email: ipam@ebrd.com	Kako podneti žalbu u okviru IPAM-u Pitanja vezana za učinak u oblasti životne sredine i socijalnih pitanja u projektima EBRD-a mogu se uputiti elektronskom poštom ili u pisanom obliku putem <i>online</i> formulara na: https://www.ebrd.com/project-finance/ipam.html
--	---

Sadržaj

SPISAK SKRAĆENICA	4
KRATAK PREGLED.....	5
1. OSNOVNI PODACI	6
1.1. Zahtev.....	6
1.2. Projekat i njegov trenutni status.....	6
1.3. PROCESUIRANJE PREDMETA: RegistraCIJA I PROCENA.....	7
2. INICIJATIVA ZA REŠAVANJE PROBLEMA	7
2.1. Osnovni podaci	7
2.2. Strane.....	8
2.3. Obim Rešavanja problema	9
2.4. Inicijativa za rešavanje problema: faze, izazovi i ishodi	10
3. ZAKLJUČAK I NAREDNI KORACI	15
PRILOG 1 PROJEKTNi ZADATAK ZA REŠAVANJE PROBLEMA	16

Osim ako nije drugačije naznačeno, izrazi korišćeni u ovom izveštaju pisani velikim početnim slovom imaju značenje navedeno u Politici projektne odgovornosti iz 2019. godine.

SPISAK SKRAĆENICA

Skraćenica	Pun naziv
Odbor	Odbor direktora Evropske banke za obnovu i razvoj
Predmet	Razmatranje Zahteva u okviru Politike projektne odgovornosti nakon registrovanja Zahteva
CAO	Direktor za odgovornost EBRD-a i rukovodilac IPAM-a
Registar predmeta	Registar Predmeta izrađenih u skladu sa Odeljkom III, stavom 3.1 Politike projektne odgovornosti, koji se nalazi na veb stranici IPAM-a
Usklađenost sa politikama	Funkcija IPAM-a kojom se utvrđuje da li je EBRD usklađena sa svojom Politikom zaštite životne sredine i socijalnom politikom ili odredbama Politike pristupa informacijama specifičnim za Projekat u okviru navedenog Projekta
EBRD (ili Banka)	Evropska banka za obnovu i razvoj
ESIA	Procena uticaja na životnu sredinu i socijalna pitanja
ESP	Politika EBRD-a za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja
IPAM	Nezavisni projektni mehanizam odgovornosti EBRD-a uspostavljen u skladu sa Politikom projektne odgovornosti iz 2019. godine
Rukovodilac IPAM-a	Direktor EBRD-a odgovoran za rad IPAM-a, impementaciju Politike projektne odgovornosti i donošenje odluka koje su u nadležnosti IPAM-a u skladu sa navedenom Politikom
PAP	Politika projektne odgovornosti iz 2019. godine
Strane	Pojedinci, subjekti i/ili organizacije sa direktnim interesom u Predmetu. Strane mogu uključivati (ali nisu ograničene na): Podnosiocze zahteva; njihove Predstavnike, ako ih ima; relevantno odeljenje, tim ili jedinicu Banke; Klijenta; i druge finansijere Projekta ili druge subjekte odgovorne za sprovođenje Projekta.
Rešavanje problema	Funkcija IPAM-a koja podržava dobrovoljno angažovanje u rešavanju sporova između Podnosilaca zahteva i Klijenata radi rešavanja pitanja zaštite životne sredine, socijalnih i pitanja objavljivanja informacija koja su pokrenuta u Zahtevu, bez pripisivanja krivice bilo kojoj Strani.
PSD	Rezime projekta
Predsednik	Predsednik EBRD-a

Kratak pregled

[Nezavisni mehanizam za projektnu odgovornost](#) (IPAM) primio je 24. novembra 2020. godine [Zahtev](#) od pet domaćinstava koja pripadaju romskoj zajednici sakupljača sekundarnih sirovina (Podnosioci zahteva) koje zastupa Inicijativa za ekonomska i socijalna prava - A11 i savetuje CEE Bankwatch, u kome navode da je [Belgrade Solid Waste JPP \(46758\)](#) (Projekat) izazvao fizičko i ekonomsko raseljavanje jer su morali da se rasele sa deponije Vinča u Srbiji gde su prethodno živeli i radili. Podnosioci zahteva su naveli da je nekima od njih ponuđen privremeni smeštaj ili neadekvatan smeštaj, te da nisu bili u mogućnosti da plaćaju troškove komunalnih usluga. Podnosioci zahteva su zahtevali anonimnost kao meru predostrožnosti zbog zabrinutosti zbog potencijalnog zastrašivanja, pritiska i odmazde. Takođe su izrazili interesovanje za Rešavanje problema.

IPAM je registrovao Zahtev 14. januara 2021. godine kao [Predmet broj 2021/01](#), čime je pokrenuta faza [Procene](#) koja je sprovedena do aprila 2021. godine u skladu sa [Politikom projektne odgovornosti iz 2019. godine](#) (PAP). Tokom faze Procene, 12 dodatnih pogođenih porodica koje su raseljene sa deponije u Vinči pridružilo se IPAM Predmetu, što čini ukupno 17 domaćinstava. IPAM je izvršio detaljnu analizu Zahteva i dodatnih informacija koje su Strane pružile i komunicirao je sa Podnosiocima zahteva, njihovim Predstavnicima, Savetnicima, Beo Čistom Energijom d.o.o Beograd (Klijent), Gradom Beogradom i rukovodstvom EBRD-a putem virtuelnih platformi. IPAM je utvrdio da Predmet ispunjava uslove za Rešavanje problema jer su sve Strane izrazile spremnost da se uključe u Inicijativu rešavanja problema uz pomoć IPAM-a.

IPAM je sproveo Inicijativu Rešavanja problema od maja 2021. do juna 2023. godine. Rešeno je nekoliko pitanja, putem kratkoročnih mera podrške i definisanjem dugoročnih stambenih rešenja za svih 17 raseljenih porodica, od kojih je devet raseljeno u Beograd, tri u Šabac i pet u Vladimirce. Podnosioci zahteva imaju pristup socijalnoj pomoći, kućnim aparatima, nameštaju, a dobiće i mogućnost zapošljavanja i stručnog usavršavanja, a samozaposleni su dobili alate i opremu.

Strane su 4. i 5. jula 2023. godine potpisale Sporazume o rešavanju problema prema stavu 2.4 e) i. Politike projektne odgovornosti. Predmet je prešao u fazu Praćenja Rešavanja problema gde će IPAM nadgledati sprovođenje obaveza preuzetih od strane Strana, u skladu sa stavom 2.5 Politike projektne odgovornosti.

Ovaj dokument navodi kratak pregled inicijativa na visokom nivou pošto su se Strane složile da će proces Rešavanja problema i Sporazumi biti poverljivi. Radna verzija ovog Rezimea je podeljena sa Stranama i IPAM je razmotrio njihove komentare prilikom izrade konačne verzije. Konačna verzija Rezimea će biti dostavljena radi informisanja Upravnom odboru EBRD-a, a Predsednik i Strane će biti obaveštene o njegovom obelodanjivanju u virtuelnom dosijeu predmeta za [Predmet 2021/01](#) na engleskom i srpskom jeziku.

1. OSNOVNI PODACI

1.1. Zahtev

IPAM je 24. novembra 2020. godine primio Zahtev¹ od pet porodica koje pripadaju romskoj zajednici sakupljača sekundarnih sirovina koju zastupa Inicijativa za ekonomska i socijalna prava – A11 i savetuje CEE Bankwatch, u kome navode da je [Belgrade Solid Waste JPP](#) (46758) izazvao fizičko i ekonomsko raseljavanje, te da su morali da se presele sa deponije Vinča gde su živeli i radili. Tokom faze Procene, dodatnih 12 pogođenih porodica koje su raseljene sa deponije Vinča su se pridružile Predmetu IPAM-a, što konačno čini ukupno 17 domaćinstava². Podnosioci zahteva su naveli da nisu dobili privremeni smeštaj ili je za neke od njih dobijeni smeštaj bio neadekvatan i nisu mogli da pokrivaju troškove komunalnih usluga. Pored toga, Podnosioci zahteva navode gubitak lične imovine tokom procesa raseljavanja, kao i da proces raseljavanja nije bio u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom Srbije i Politikom zaštite životne sredine i socijalnom politikom EBRD-a. Podnosioci zahteva su zahtevali anonimnost kao meru predostrožnosti zbog zabrinutosti zbog potencijalnog zastrašivanja, pritiska i odmazde i izrazili su interesovanje za Rešavanje problema.

Sakupljači sekundarnih sirovina na deponiji Vinča pre remedijacije. Izvor: Beo Čista Energija

1.2. Projekat i njegov trenutni status

Projekat [Belgrade Solid Waste JPP](#) (46758) podrazumeva finansiranje dugom u iznosu od 70 miliona evra za Beo Čista Energija d.o.o Beograd koje je zaduženo za izgradnju nove sanitarne deponije, izgradnju postrojenja za spaljivanje komunalnog otpada za proizvodnju energije i grejanja za stanovnike Beograda. Projektom je takođe predviđena i izgradnja postrojenja za deponijski gas

Deponija Vinča nakon remedijacije. Izvor: Beo Čista Energija

za proizvodnju energije, sistema za sakupljanje procednih voda i postrojenja za preradu procednih voda, kao i izgradnja i rušenje postrojenja za preradu otpada. Projekat takođe dobija i podršku Međunarodne finansijske korporacije (IFC) u iznosu od 70 miliona evra. Postojeća deponija u Vinči bila je jedna od najvećih nesanitarnih deponija u Evropi koja radi od 1977. godine, prostire se na 45ha i dostiže visinu od 80m. Kroz

¹ Zahtev i prateća dokumentacija su dostupni na: [Predmet 2021/01](#)

² A11 je podnea žalbe za dve dodatne porodice, ali su te žalbe odbijene, jer su druge Strane u procesu navele da oni nisu učestvovali u popisu romskih skupljača sekundarnih sirovina koji je grad Beograd sproveo 2016. godine, te da nisu bili uključeni u Akcioni plan raseljavanja.

projekat se deponija stabilizuje, sanira i pokriva, čime se sprečava zagađenje deponijskim gasom i stvaranje procednih voda, kao i zagađivanje okolnog zemljišta.

U okviru Projekta javno-privatnog partnerstva, Grad Beograd je odgovoran za otkup zemljišta i raseljavanje. S tim u vezi, Grad Beograd je 2018. godine pripremio Akcioni plan raseljavanja u skladu sa UR 5 EBRD-a. Porodice koje su živee na deponiji u improvizovanim kućama morale su da budu raseljene u Beograd, Šabac i Vladimircu tokom perioda od decembra 2018. do januara 2019. godine. S obzirom da se očekivalo da sakupljači sekundarnih sirovina izgube prihode, mere za obnavljanje prihoda su predviđene Akcionim planom raseljavanja.

Odbor direktora EBRD-a je odobrio finansiranje 18. septembra 2019. godine, kao projekat Kategorije A u okviru Politike zaštite životne sredine i socijalne politike EBRD-a iz 2014. godine. Zajam se trenutno otplaćuje.

1.3. PROCESUIRANJE PREDMETA: REGISTRACIJA I PROCENA

Dana 24. novembra 2020. godine, sedam pojedinaca koji predstavljaju pet romskih domaćinstava sakupljača sekundarnih sirovina, podnelo je Zahtev IPAM-u u kojem su pokrenuli pitanja u vezi sa uticajima povezanih sa Projektom. U skladu sa [Politikom projektne odgovornosti iz 2019. godine](#), IPAM je registrovao Zahtev 14. januara 2021. godine kao [Predmet broj 2021/01](#), čime je započela faza procene koja je sprovedena do aprila 2021. godine. IPAM je sproveo detaljnu analizu Zahteva i dodatnih informacija koje su dostavili Podnosioci zahteva, njihovi Predstavnici, Klijent, Grad Beograd i rukovodstvo EBRD-a. IPAM je takođe održao sastanke putem interneta sa svim relevantnim Stranama koje su izrazile spremnost da se angažuju u Rešavanju problema uz pomoć IPAM-a kako bi im pomogao u rešavanju problema iznetih u Zahtevu. Na osnovu nalaza Procene, [Izveštaj o Proceni](#) je sadržao preliminarne Projektni zadatak za Rešavanje problema u kome su predstavljeni predloženi obim, metode koje će se koristiti, vremenski okvir za inicijativu i vrsta potrebne ekspertize.

2. INICIJATIVA ZA REŠAVANJE PROBLEMA

2.1. OSNOVNI PODACI

Funkcija Rešavanja problema IPAM-a podržava dijalog između Podnosilaca zahteva i Klijenata za rešavanje pitanja koji se odnose na zaštitu životne sredine, socijalnih pitanja i pitanja vezanih za javno obelodanjivanje koja predstavljaju osnov Zahteva, bez pripisivanja krivice. IPAM se angažuje sa Projektom pogođenim ljudima, Klijentima i drugim zainteresovanim stranama kao neutralna treća strana, kako bi pomogao u pronalaženju prihvatljivih rešenja za sve strane kroz fleksibilne pristupe rešavanju problema zasnovanih na konsenzusu.

Politika projektne odgovornosti iz 2019. godine definiše Strane kao „pojedince, subjekte i organizacije sa direktnim interesom u Predmetu. Strane mogu uključivati (ali nisu ograničene na): Podnosiocima zahteva, njihovog Predstavnik, ako ga ima: relevantno odeljenje, tim ili jedinicu Banke; Klijenta; i druge finansijere Projekta ili druge subjekte odgovorne za sprovođenje Projekta“³.

Štaviše, Politika projektne odgovornosti iz 2019. godine utvrđuje da je svrha Rešavanja problema da: i. olakša dijalog između Strana; ii. teži rešenjima prihvatljivim za sve Strane, kojima se rešavaju pitanja postavljena u Zahtevu; i iii. olakšaju zaključivanje sporazuma između Strana.

³ Politika projektne odgovornosti iz 2019. godine, Odeljak II: Definicije.

Stoga je prvi korak koji je IPAM preduzeo u ranim fazama ovog predmeta bio da identifikuje ko su Strane.

2.2. STRANE

Podnosioci zahteva: prvobitni Zahtev je podnet u ime pet pogođenih porodica. Međutim, tokom Procene, rukovodstvo Banke je zamolilo IPAM da razmotri holistički proces koji bi obuhvatio svih 17 raseljenih porodica⁴. Ostale Strane su se složile da će to osigurati da sve pogođene porodice dobiju rešenje svojih problema. U skladu sa tim, Inicijativa za Rešavanje problema je proširila svoj delokrug i uključila sve raseljene porodice kao Podnosioce zahteva. Podnosioce zahteva je u procesu trebalo da predstavlja Inicijativa za ekonomska i socijalna prava A11. Tokom obrade zahteva, CEE Bankwatch bi delovao kao savetnik A11 Inicijative.

A11 Inicijativa za ekonomska i socijalna prava je nevladina organizacija iz Srbije koja promoviše i štiti prava pojedinaca iz ugroženih, marginalizovanih i diskriminiranih grupa, sa posebnim fokusom na ekonomska i socijalna prava.

CEE Bankwatch je mreža lokalnih grupa, grupa za zaštitu životne sredine i ljudska prava u centralnoj i istočnoj Evropi. Njihova uloga je da nadgledaju institucije za javno finansiranje koje su odgovorne za investicije, uključujući EBRD. CEE Bankwatch podržava pogođene zajednice da podnose žalbe nezavisnom mehanizmu MFI, kao što je IPAM.

Projekat je prvo javno-privatno partnerstvo u Srbiji i obaveze za aktivnosti Projekta podeljene su između Klijenta i Grada Beograda koji je partner u javnom sektoru. Stoga je inicijativa zahtevala učešće obe Strane.

Klijent je Beo Čista Energija koja je 2017. godine potpisala Ugovor o javno-privatnom partnerstvu sa Gradom Beogradom za pružanje usuga tretmana i odlaganja preko 500.000 tona čvrstog komunalnog otpada na godišnjem nivou. Beo Čista Energija je odgovorna za projektovanje, finansiranje, izgradnju, održavanje i rad dva postrojenja za kogeneraciju za proizvodnju električne i toplotne energije korišćenjem otpada i rekuperacije deponijskog gasa u narednih 25 godina. Pored toga, Beo Čista Energija je zadužena za sanaciju postojeće deponije Vinča i izgradnju nove sanitarne deponije.

Što se tiče raseljavanja, prema UR 5 Politike EBRD-a za zaštitu životne sredine i socijalne politike, od Klijenta se očekuje da sarađuje sa državnom institucijom zaduženom za raseljavanje, u meri u kojoj to institucija dozvoljava, kako bi postigao rezultate koji su u skladu sa ciljevima UR 5. Pored toga, ukoliko su državni kapaciteti ograničeni, od Klijenta se očekuje da igra aktivnu ulogu tokom planiranja, implementacije i praćenja raseljavanja.⁵

Grad Beograd: Prema Akcionom planu Projekta za raseljavanje⁶ „Grad Beograd je imao obavezu da izradi i sprovede Plan raseljavanja za domaćinstva koja su živela u neformalnom naselju na deponiji Vinča i na zemljištu predviđenom za izgradnju objekata javne komunalne infrastrukture, kao i plan za obnovu prihoda sakupljača sekundarnih sirovina, sa ciljem ublažavanja štetnih efekata Projekta i ponovnog uspostavljanja i poboljšanja životnog standarda ljudi pogođenih Projektom“⁷. Sekretarijat za socijalnu zaštitu Grada Beograda je bio zadužen za koordinaciju raseljavanja porodica sa prebivalištem u Beogradu (devet porodica).

⁴ [Izveštaj o Proceni za Predmet 2021/01](#)

⁵ [Politika zaštite životne sredine i socijalna politika EBRD-a iz 2014. godine, UR 5, stav 41.](#)

⁶ [Akcioni plan za raseljavanje za Belgrade Solid Waste JPP](#)

⁷ Plan raseljavanja za domaćinstva koja žive u neformalnom naselju na deponiji Vinča, kao i za ponovno uspostavljanje prihoda sakupljača sekundarnih sirovina na deponiji Vinča, Beograd, 14. septembar 2018. godine, strana 4.

Takođe, prema članu 79 srpskog Zakona o stanovanju i održavanju zgrada, za ona domaćinstva koja nisu imala prebivalište na teritoriji Grada Beograda, pravo na raseljavanje uz odgovarajuću vrstu stambene podrške trebalo je da obezbedi jedinica lokalne samouprave u kojoj je nosilac domaćinstva imao poslednje prijavljeno prebivalište (član 79, stav 1 i stav 2 Zakona o stanovanju i održavanju zgrada u Srbiji), što je u ovom slučaju bio Grad Šabac i Opština Vladimirci.

Grad Šabac je nadležan za raseljavanje onih porodica koje su imale prijavljeno prebivalište u Šapcu (tri porodice).

Opština Vladimirci je nadležna za raseljavanje onih porodica koje su imale prijavljeno prebivalište u Vladimircima (pet porodica).

Ostali učesnici

Rukovodstvo EBRD-a: iako se tim EBRD-a nije smatrao aktivnim učesnikom u dijalogu, IPAM je smatrao da je od suštinskog značaja kontinuirano angažovanje sa rukovodstvom EBRD-a dok je Projekat u fazi izgradnje i dok se povlače sredstva zajma. IPAM je održavao nedeljne informativne sastanke sa projektnim timom; tražio njihovu podršku za kontakte sa državnim institucijama i bavio se razmišljanjem o potencijalnim rešenjima kako bi se osigurao usklađivanje sa opsegom Projekta.

Međunarodna finansijska korporacija: multilateralna institucija je bila suzajmodavac projekta. IPAM je sa njima povremeno sarađivao kako bi osigurao usklađivanje prioriteta i rasporeda implementacije.

2.3. OBIM REŠAVANJA PROBLEMA

U skladu sa zahtevima definisanim u PAP 2019, dogovoreni Projektni zadaci su uspostavili okvir za Inicijativu za rešavanje problema, navodeći teme koje su Strane mogle da pregledaju i navodeći metodologiju koju bi IPAM koristi da olakša dijalog i potrebne resurse.

Rezime Projektnog zadatka Rešavanja problema za Predmet 2021/01

Obim

Obim inicijative bi se usredsredio na sledeće teme:

- Adekvatan i održiv smeštaj za raseljene porodice;
- Pristupačni troškovi zakupa i komunalnih usluga;
- Pristup obrazovanju za sakupljače sekundarnih sirovina; i
- Stvaranje prihoda za raseljene porodice.

Metodologija

Metode koje se koriste u ovom Predmetu uključuju:

- Prikupljanje i deljenje informacija u kulturološki odgovarajućim formatima;
- Utvrđivanje činjenica o pitanjima pokrenutim u Zahtevu;
- Aktivnosti izgradnje kapaciteta sa Stranama;
- Olakšana razmena informacija;
- Posredovanje u bilateralnim i zajedničkim razgovorima; i
- Pomirenje.

Korišćenje resursa

- Angažovanje stručnog lokalnog fasilitatora da sarađuje sa IPAM timom u fasilitaciji Inicijative za rešavanje problema;

- Terenske posete: inicijativa bi zahtevala periodične posete IPAM tima Srbiji kako bi učestvovali u zajedničkim sastancima u dijalogu, lično se angažovali sa Podnosiocima zahteva i drugim Stranama; i
- Usluge prevođenja.

Teme

Strane su pokazale svoju posvećenost uključivanju u proces koji se zasniva na poštovanju i na pravilima i da traže obostrano prihvatljiva rešenja za postavljene probleme. Tokom pripreme procesa, IPAM je podržao Strane da se dogovore oko sledećih glavnih tema o kojima će se razgovarati i koje će se rešavati tokom procesa dijaloga:

- Adekvatan i održiv smeštaj za raseljene porodice;
- Pristupačni troškovi zakupa i komunalnih usluga;
- Pristup obrazovanju za sakupljače sekundarnih sirovina; i
- Stvaranje prihoda za raseljene porodice.

Strane su se složile da učestvuju u razgovorima o gore navedenim temama i obavezale su se da će saslušati jedna drugu uz dužno razmatranje i potkrepiti svoje stavove dokumentacijom i podacima koje poseduju. Izrazili su spremnost da se uključe u proces alternativnog rešavanja sporova uz pomoć IPAM-a i podelile su sa IPAM-om da očekuju da će se sve Strane angažovati u dobroj veri i efikasno.

Na početku procesa, devet porodica koje su imale prebivalište u Beogradu preseljeno je u socijalne stanove, ali zbog gubitka prihoda Podnosioci zahteva nisu mogli da plaćaju račune za komunalne usluge i protiv njih je pokrenut izvršni postupak. Ovi problemi su sprečili Podnosiocima zahteva da prihvate formalno zaposlenje jer bi dobar deo njihove plate uzimali javni izvršitelji.

Pet porodica preseljenih u Vladimirce premešteno je u privremeni smeštaj, dok su nove kuće izgrađene uz podršku republičke vlade, opštine i Klijenta. Tri porodice su preseljene u Šabac i ponuđen im je privremeni, a potom i stalni smeštaj uz podršku centralne vlasti, Grada Šapca i Kijenta. Svih 17 porodica imale su potrebu za podrškom u pristupu relevantnom obrazovanju i mogućnostima za stvaranje prihoda.

Stručni lokalni fasilitator

IPAM je u maju 2021. godine angažovao lokalnog eksperta fasilitatora da radi sa IPAM timom u procesu dijaloga. Fasilitator je bio obučeni specijalista za rešavanje sporova, sa iskustvom učešća u radu grupa u zajednici i privatnih kompanija. Fasilitator koji govori oba jezika je dobro poznavao regionalni kontekst i lokalnu kulturu u kojoj projekat funkcioniše.

2.4. INICIJATIVA ZA REŠAVANJE PROBLEMA: FAZE, IZAZOVI I ISHODI

Faza Rešavanja problema počela je u maju 2021. godine i formalno je završena u julu 2023. godine potpisivanjem sporazuma. Proces se može podeliti u tri podperioda:

- Priprema Strana koja je počela u maju 2021. godine i završila se potpisivanjem Osnovnih pravila Rešavanja problema u martu 2022. godine.

- Višestranački dijalog koji je uključivao bilateralne i zajedničke sastanke, posete lokacijama projekta, angažovanje sa drugim zainteresovanim stranama i promene predstavnika u periodu od aprila do decembra 2022. godine.
- Pregovori o uslovima sporazuma – od decembra 2022. do jula 2023. godine.

Priprema Strana

Tokom radnog angažmana, zbog ograničenja izazvanih pandemijom Kovida-19, IPAM je održavao sastanke virtuelno. Ti sastanci su korišćeni da se identifikuju predstavnici svake Strane i razumeju stavovi svake od njih.

Predstavljanje

U leto 2021. godine, pošto su ograničenja putovanja postepeno ukidana, IPAM je organizovao prvi sastanak uživo sa Podnosiocima zahteva iz Beograda kako bi direktno čuo njihove probleme i bojazni. Pošto su zahtevali anonimnost, takođe je bilo relevantno u toj fazi proceniti kako će oni efikasno učestvovati u procesu Rešavanja problema. Podnosioci zahteva su odlučili da ih A11 predstavlja u višestranačkom dijalogu, dok će oni biti prisutni na bilateralnim sastancima sa IPAM-om.

Klijent je delegirao relevantne predstavnike da učestvuju u procesu dijaloga, uključujući više rukovodstvo, koje je pokazalo punu posvećenost i dobru volju u podršci rešavanju problema Podnosilaca zahteva. Klijent je istovremeno naglasio da je glavna Strana odgovorna za raseljavanje i ponovno uspostavljanje prihoda Podnosilaca zahteva Grad Beograd.

Grad Beograd je delegirao zvaničnike iz nadležnih sekretarijata gradske uprave da učestvuju u procesu dijaloga i obavezao se da će sa ostalim Stranama raditi na poboljšanju uslova života Podnosilaca zahteva, pomoći im u ostvarivanju prava na socijalnu zaštitu, zdravstvenu zaštitu i registraciju u Nacionalnoj službi za zapošljavanje.

S obzirom na to da osam porodica nije imalo prijavljeno prebivalište u Beogradu, Grad Beograd je predložio da se Grad Šabac i Opština Vladimirci pozovu u proces Rešavanja problema, jer je njima delegirana nadležnost za rešavanje problema sa kojima se porodice susreću zbog raseljavanja.

Pozicije

Sve strane su se složile od samog početka procesa da situacija u kojoj se 17 porodica nalazi kao rezultat prinudnog raseljavanja i ekonomskog raseljavanja zahteva rešavanje. Međutim, svaka od Strana je imala različite stavove o tome kako da se ovi problemi reše i u početku je razgovor bio više fokusiran na probleme, a ne na pronalaženje obostrano prihvatljivih rešenja.

Višestranački dijalog

Strane ranije nisu učestvovala u procesu rešavanja sporova poput onog koji nudi IPAM koji nastoji da stvori siguran prostor za zajedničko istraživanje alternativa bez pripisivanja krivice. IPAM proces se takođe fokusira na izgradnju mostova komunikacije između Strana sa različitim pogledima i interesima i podržava ih da se međusobno slučaju.

Zajedničke sastanke je sazivao IPAM, koji je takođe bio zadužen za predavanje datuma, tačaka dnevnog reda i zakup sala za sastanke i pružanje usuga prevoda sa srpskog na engleski jezik. Obično je svaka Strana prisustvovala sesijama dijaloga sa delegacijom od dva do četiri člana. Nakon svakog sastanka IPAM bi potvrdio sledeće korake i postignute dogovore.

Spisak zajedničkih sesija dijaloga

Datum	Sesija
-------	--------

2021.	
21. novembar	Prva zajednička sesija dijaloga
2022.	
16. mart	Druga zajednička sesija dijaloga
19. april	Treća zajednička sesija dijaloga
9. decembar	Četvrta zajednička sesija dijaloga

Prva zajednička sesija dijaloga

Prva zajednička sesija dijaloga održana je u Beogradu u novembru 2021. godine. Tokom tog sastanka, Strane su razgovarale o strukturi dijaloga: dnevnom redu, formatu sastanaka i uslovima za obezbeđivanje međusobnog uvažavanja i konstruktivnog angažovanja.

S obzirom na nedostatak iskustva učesnika u procesu dijaloga, usaglašavanje uslova Osnovnih pravila i njihovo potpisivanje je potrajalo. Međutim, nakon opsežnog angažovanja lokalnog fasilitatora, u martu 2022. godine sve Strane su se složile i potpisale Osnovna pravila za Rešavanje problema. Do tada je stvarni dijalog već bio u toku.

Osnovna pravila

S obzirom da je većina Strana prvi put učestvovala u dijalogu uz fasilitaciju, dogovaranje i pregovaranje o Osnovnim pravilima trajalo je nekoliko meseci. Međutim, ovo prvo angažovanje sa Stranama bilo je ključno za izgradnju njihovih kapaciteta i veština da se angažuju sa poštovanjem i rade zajedno na pronalaženju obostrano prihvatljivih rešenja. IPAM je omogućio razmenu informacija koje su bile u posedu Strana i koje bi mogle da pomognu u rešavanju zabrinutosti Podnosilaca zahteva. Pored toga, IPAM je obezbedio da tehnički uslovi budu pojednostavljeni kako bi se omogućilo Stranama da donose odluke na osnovu informacija. Konačno, IPAM je podržao Strane da zauzmu pristup okrenut budućnosti i rade zajedno na pronalaženju sveobuhvatnih i održivih rešenja za pitanja o kojima se razgovaralo bez kritikovanja ili pripisivanja krivice.

Strane su u martu 2022. godine potpisale Osnovna pravila za Rešavanje problema. Cilj je bio da se stvori uvažavajući i konstruktivan okvir za produktivnu komunikaciju i pregovore između Strana u cilju postizanja obostrano prihvatljivih rešenja tokom Inicijative za rešavanje problema koju vodi IPAM.

Druga zajednička sesija dijaloga održana je u Beogradu u martu 2022. godine. Ciljevi sesije su bili (i) da se razmotri napredak dogovorenih tačaka akcije; (ii) da se utvrde nerešeni problemi o kojima se nije raspravljalo; (iii) da se preispitaju opcije za rešavanje i (iv) da se obezbedi da sve Strane imaju isto razumevanje obuhvata Sporazuma u Rešavanju problema i uloge IPAM-a u praćenju dogovorenih obaveza.

Nakon sesije dijaloga, članovi IPAM tima otputovali su u Šabac i Vladimirce kako bi se upoznali sa porodicama raseljenim na te lokacije i kako bi procenili njihovu situaciju. U okviru posete, IPAM je održao sastanke sa gradonačelnikom Šapca i predsednikom Opštine Vladimirci kako bi potvrdio njihovu posvećenost procesu i pružio podršku Podnosiocima zahteva.

Druga sesija dijaloga, Beograd, mart 2022. Izvor: Beo Čista Energija

Nakon drugog zajedničkog sastanka, bilo je jasno da će proces Rešavanja problema zahtevati individualizovan pristup, jer svaka porodica ima karakteristična svojstva i potrebe.

Što se tiče stanovanja, Podnosioci zahteva na svakoj lokaciji suočavali su se sa različitim problemima. Porodice u Beogradu preseljene su u stanove u kojima su računi za

komunalije uključivali i individualnu potrošnju i komunalne troškove koje nisu mogli da pokriju, a dugovi su se gomilali. U Vladimircima je opština gradila kuće, ali je gradnja dugo trajala i u međuvremenu su porodice bile u privremenom smeštaju. U Šapcu je opština stambeno zbrinula tri raseljene porodice, ali su kuće zahtevale osnovno renoviranje, nameštaj i kućne aparate.

Što se tiče obnavljanja prihoda, većina Podnosilaca zahteva je bila nezaposlena i zavisila je od podrške države, ali nisu svi mogli da pristupe socijalnoj pomoći ili zdravstvenim uslugama zbog nedostatka dokumentacije ili dugova koji su nastali.

Treća zajednička sesija dijaloga

Treća zajednička sesija dijaloga održana je u Beogradu u aprilu 2022. godine. Cilj sesije je bio da se razmotri napredak postignut od prethodne sesije dijaloga i usaglase naredni koraci. Pitanja o kojima se razgovaralo su: razmena informacija, pristup socijalnim uslugama, adekvatno i održivo stanovanje, pristupačni troškovi stanovanja i komunanih usluga, pristup obračavanju, obuci i mogućnostima za stvaranje prihoda, kao i nadoknada za izgubljenu imovinu.

Paralelno sa ovim sastankom, u Gradu Beogradu je trajao izborni proces. Došlo je do promene lokalnih vlasti, što je značilo da su promenjeni i predstavnici Grada Beograda u IPAM procesu. Tokom ove tranzicije, proces IPAM-a je stao jer nije bilo partnera Grada Beograda sa kojim bi se mogao voditi dijalog.

Iako su strane već postigle dogovor o nekim pitanjima, proces je u maju 2022. godine počeo da gubi zamah. Politika projektne odgovornosti utvrđuje vremenski okvir od 12 meseci za inicijative za Rešavanje problema. Strane su zamolile IPAM da produži vremenski okvir kako bi se omogućilo novim predstavnicima Grada Beograda da posvećeno identifikuju rešenja najkasnije do kraja 2022. godine.

Produženje je odobreno i kada je nova lokalna vlada stupila na dužnost, IPAM se uz podršku rukovodstva Banke i Klijenta sastao sa nedavno izabranim zvaničnicima i upoznao ih sa procesom. Imajući u vidu značaj projekta za Grad Beograd i njihov odnos sa Bankom, novo gradsko rukovodstvo je pristalo da učestvuje u procesu i pružilo je nekoliko opcija za promovisanje pristupačnije stanovanja za Podnosiocze zahteva u Beogradu.

Sastanak Strana u Šapcu, oktobar 2022. Izvor: Beo Čista Energija

U oktobru 2022. godine IPAM je pozvan da se pridruži misiji supervizije projekta koju čine EBRD i IFC. Delegacija sačinjena od više učesnika iz IPAM procesa posetila je tokom dva dana porodice raseljene na dve lokacije i sastala se sa Klijentom i zvaničnicima tri jedinice lokalne samouprave. Na svim sastancima, IPAM su pratili predstavnici A11 i CEE Bankwatch. U narednim mesecima proces je ponovo aktiviran. A11 je sprovedla anketu među 17 raseljenih porodica. Ovo je omogućilo Stranama da zajedno pripreme Tabelu za uspostavljanje prihoda za život,

identifikujući trenutne potrebe i prioritete i predlože niz praktičnih rešenja u vezi sa stanovanjem, dugovanjima za komunalne usluge, pristupom naknadama i merama za obnavljanje prihoda za svaku od 17 porodica.

Četvrta zajednička sesija dijaloga

IPAM je 9. decembra 2022. godine održao četvrtu i poslednju zajedničku sesiju dijaloga u Beogradu uz učešće svih Strana. Tokom tog sastanka, Strane su postigle sporazume o održivom stanovanju, neizmirenim dugovima i obnavljanju prihoda. Prihvatili su da formalizuju svoje obaveze u Sporazumu o rešavanju problema koji bi uključivao i završene i nezavršene aktivnosti. Za potonje su se složili da će IPAM biti odgovoran za praćenje njihovog završetka.

U narednim mesecima IPAM je bio direktno angažovan sa svim Stranama podržavajući ih u izradi Sporazuma o rešavanju problema i konsultujući ih kako bi se uverili da su radnje bile na zadovoljstvo svih uključenih, u skladu sa srpskim zakonodavstvom i Politikom zaštite životne sredine i socijalnom politikom EBRD-a i da je vremenski okvir bio realan.

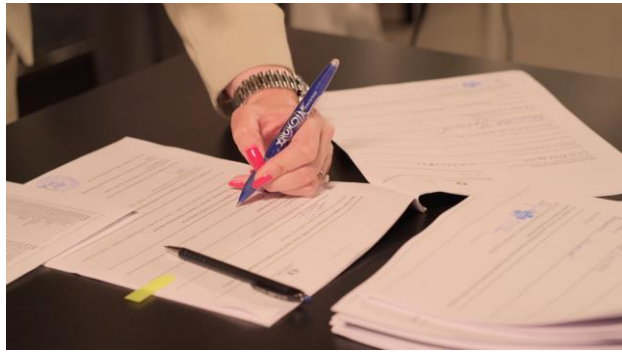

Podnosioci zahteva se sele u nove kuće u Vladimircima. Izvor: IPAM

Sporazum

Strane su se 4. i 5. jula 2023. godine sastale u Beogradu i Vladimircima na ceremoniji potpisivanja Sporazuma o rešavanju problema. Potpisivanje Sporazuma predstavljalo je važnu prekretnicu za 17 raseljenih porodica. Svim pogođenim porodicama obezbeđene su kratkoročne mere podrške i dugoročno održiva stambena rešenja. Svi Podnosioci zahteva su dobili pristupačne socijalne stanove i ponuđen im je pristup subvencionisanim troškovima komunalnih usluga. Podnosioci zahteva sa prebivalištem u Beogradu dobili su pomoć u pokrivanju troškova za komunalne usluge čime je obustavljen izvršni postupak, što im omogućava da se formalno zaposle. Podnosioci zahteva mogu pristupiti socijalnim naknadama i zdravstvenim uslugama u skladu sa svojim pravima, a biće im ponuđene mogućnosti za obuku i zapošljavanje. Svaka porodica je dobila nameštaj i kućne aparate, a samozaposlenim Podnosiocima zahteva je ponuđen alat i oprema.

Glavni problemi izneti u Zahtevu su adresirani i radilo se na njihovom rešavanju tokom faze dijaloga, međutim, neke dogovorene radnje još uvek čekaju na završetak, posebno obnavljanje prihoda Podnosilaca zahteva i za to je IPAM izradio Plan praćenja u konsultaciji sa Stranama sa definisanim vremenskim okvirom za implementaciju. U Planu praćenja, IPAM se obavezuje da će pratiti sve Strane sve do završetka svih dogovorenih aktivnosti i tek tada se predmet može smatrati rešenim i zaključenim. Pored toga, IPAM se obavezao da dva puta godišnje objavljuje Izveštaje o rešavanju problema kako bi opisao tekuće aktivnosti praćenja u skladu sa Politikom projektne odgovornosti.

Potpisivanje Sporazuma, Beograd, jul 2023. Izvor: IPAM

3. ZAKLJUČAK I NAREDNI KORACI

Strane su 4. i 5. jula 2023. godine potpisale Sporazume o rešavanju problema prema stavu 2.4 e) i. Politike projektne odgovornosti. Predmet je prebačen u fazu Praćenja rešavanja problema gde će IPAM nadgedati sprovođenje obaveza koje su Strane preuzele, u skladu sa stavom 2.5 Politike projektne odgovornosti.

Strane u Rešavanju problema podelile su sa IPAM-om da je proces dijaloga bio novi način angažovanja i rešavanja zabrinutosti Podnosilaca zahteva. Dodali su da bi preporučili i drugim institucijama da to iskoriste kao način izgradnje poverenja i suočavanja sa nenamernom štetom. IPAM želi da se zahvali svim Stranama uključenim u ovu inicijativu Rešavanja problema. Uspeh ovog procesa bio je moguć zahvaljujući posvećenosti i naporima svih koji su formalno učestvovali u procesu dijaloga i ostalih aktera koji su ga indirektno podržavali na razne načine.

Ovaj dokument daje kratak pregled procesa na visokom nivou pošto su se Strane složile da će proces Rešavanja problema i postignuti Sporazumi biti poverljivi. Nacrt verzije rezimea je podeljen Stranama i IPAM je razmotrio njihove komentare prilikom finaliziranja dokumenta. Konačni rezime se dostavlja radi informisanja Odboru direktora EBRD-a i Predsedniku, a Strane su obaveštene o njegovom obelodanjivanju u virtuelnom dosijeu predmeta za [Predmet 2021/01](#) na engleskom i srpskom jeziku.

PRILOG 1 PROJEKTNI ZADATAK ZA REŠAVANJE PROBLEMA

I. O IPAM procesu Rešavanja problema

Politika projektne odgovornosti (PAP) u odeljku 2.4 definiše opšte smernice koje treba poštovati u inicijativama za Rešavanje problema uz podršku IPAM-a:

Vodeći principi za Rešavanje problema

Inicijativa za Rešavanje problema koje vodi IPAM zasnovane su na sledećim vodećim principima:

Zajedničko dizajniranje: dizajn procesa Rešavanja problema treba da se zasniva na metodama, formatu i preferencijama Strana.

Dobra vera: uspeh procesa Rešavanja problema zahteva da sve Strane budu spremne da učestvuju u procesu u dobroj nameri, efektivno nastojeći da pronađu rešenja koja su prihvatljiva za sve.

Zasnovano na praviima: Procesi Rešavanja problema zahtevaju da Strane od početka definišu osnovna pravila koja će voditi proces i da se obavezuju da će ih se pridržavati.

Dobrovoljna priroda: Strane imaju pravo da pristupe, kao i da se povuku iz procesa Rešavanja problema.

II. Cilj

Cilj Rešavanja problema je da:

- olakša dijalog između Podnosilaca zahteva i Klijenata EBRD-a (zajedno kao Strane),
- teži rešenju koje je prihvatljivo za sve Strane, a koje ima za cilj rešavanje pitanja navedenih u Zahtevu; i
- olakša zaključivanje obostrano prihvatljivih sporazuma između Strana.

Za Rešavanje problema, ovi Projektni zadaci primenjuju se na sve aktivnosti preduzete u okviru komponenti Belgrade Solid Waste JPP koje finansira EBRD. Aktivnosti koje se sprovedu u skladu sa ovim Projektnim zadatkom za rešavanje problema mogu biti predmet izmene, pod uslovom da se rukovodilac IPAM-a izričito slaže sa izmenom (izmenama) i sve dok takve izmene ne utiču na interese bilo koje Strane.

III. Pristup

IPAM služi kao nepristrasni fasilitator treće strane koji daje smernice i nastoji da promoviše izgradnju poverenja između Strana i obezbedi da je angažovanje pravično i dostupno.

Da bi postigao cilj pronalaženja obostranog prihvatljivog rešenja za pitanja navedena u Zahtevu, IPAM će:

- i. razmotriti sve okolnosti Predmeta (uključujući prirodu pokrenutih pitanja, njihovu hitnost i razumnu verovatnoću uspeha), sa ciljem da se identifikuje najprikladniji pristup Rešavanju problema. Pristupi će biti izabrani u konsultaciji sa Stranama i mogu uključivati olakšani dijalog, posredovanje, mirenje, razmenu informacija, zajedničko utvrđivanje činjenica ili podržane pregovore;
- ii. angažovati spoljne konsultante da podrže i olakšaju proces dijaloga u skladu sa Praviima nabavke i stavom 3.1 i) PAP-a, ako IPAM to smatra neophodnim; i

- iii. neće podržati sporazume koji bi bili u suprotnosti sa politikama EBRD-a ili u suprotnosti sa bilo kojim važećim zakonom.

IV. Prekid

Proces Rešavanja problema u bilo kom trenutku može prekinuti:

- IPAM, ako po mišljenju IPAM-a, nakon konsultacija sa Stranama, nije verovatno da će Rešavanje problema dovesti do pozitivnog ishoda, i/ili ako je proces Rešavanja problema prestao da predstavlja efikasno korišćenje resursa, u kom slučaju će IPAM u pisanom obliku obavestiti sve strane; ili
- bilo koja Strana, Rešavanje problema je dobrovoljni proces, a Podnosioci zahteva i Kijenti se mogu povući iz procesa u bilo kom trenutku.

V. Obim inicijative

Obim inicijative je ograničen na pitanja postavljena u Zahtevu u vezi sa Projektom i dalje razrađena u Izveštaju o proceni. Strane su se posebno preliminarno izjasnile da će se inicijativa usredsrediti na sledeće teme:

- Adekvatan i održiv smeštaj za raseljene porodice;
- Pristupačni troškovi zakupa i komunalnih usluga;
- Pristup obrazovanju za skupljače sekundarnih sirovina; i
- Stvaranje prihoda za raseljene porodice.

VI. Predložena metodologija

Prema nalazima Procene, i podložno potvrdi kako inicijativa bude napredovala, metode korišćene u ovom Predmetu bi uključivale:

- Prikupljanje i deljenje informacija u kulturološki adekvatnim formatima;
- Utvrđivanje činjenica o pitanjima pokrenutim u Zahtevu;
- Aktivnosti izgradnje kapaciteta sa Stranama;
- Olakšana razmena informacija;
- Posredovanje u bilateralnim i zajedničkim razgovorima; i
- Pomirenje.

VII. Potrebni resursi

Nezavisni spoljni fasilitator

U skladu sa odredbama PAP-a iz 2019. godine, proces Rešavanja problema će voditi službenici IPAM-a, a podržavaće ga nezavisni spoljni fasilitator. Od fasilitatora se očekuje da bude obučeni specijalista za rešavanje sporova, da ima iskustva u participativnom angažovanju sa grupama u zajednici i privatnim kompanijama. Fasilitator treba da dobro poznaje regionalni kontekst i lokalnu kulturu u kojoj Projekat funkcioniše i da bude upoznat sa pitanjima sa kojima se suočavaju ugrožene i marginalizovane grupe, kao što je romska populacija.

Fasilitator treba da tečno govori srpski i engleski jezik i da bude odličan komunikator. On/ona bi trebalo da pokaže iskustvo u vođenju složenih sporova u koji je uključeno više strana oko razvojnih projekata. IPAM očekuje da fasilitator može da putuje na lokacije Projekta u Srbiji i da će intenzivno sarađivati sa Stranama.

Fasilitator će moderirati dijalog kao neutralna „treća strana“ na nezavisan i nepristrasan način i ne bi trebalo da ima sukobljene interese u vezi sa Projektom ili bilo kojom od Strana uključenih u Rešavanje problema. Posrednik ne treba da odlučuje da li su aktivnosti, mišljenja ili percepcije Strana tačne ili pogrešne ili da arbitrira u korist jedne od Strana.

Posete lokacijama

IPAM tim i eksterni fasilitator će tokom procesa posetiti lokacije. Svako putovanje će zahtevati da se uzmu u obzir trenutna ograničenja putovanja izazvana globalnom pandemijom Kovida-19.

VIII. Okvir Rešavanja problema

Prema PAP-u, inicijativa Rešavanja problema ima procenjeni vremenski okvir od 12 meseci. Proces će početi kada IPAM identifikuje i angažuje spoljnog fasilitatora.

Preliminarni raspored glavnih prekretnica i rezultata je naveden u nastavku, u skladu sa dogovorom Strana:

Predložene prekretnice i raspored

Aktivnost	Procenjeni vremenski rok
Pokretanje Rešavanja problema	Q2 2021
Identifikovanje Predstavnik; sporazum o osnovnim pravilima za Rešavanje problema; agenda, format, konkretne aktivnosti i vremenski okvir	Q2 2021
Izgradnja kapaciteta za Strane kako bi se delotvorno uključile u Rešavanje problema	Q2 2021
Angažovanje sa Stranama radi razmatranja navedenih problema i traženja rešenja	Q3 -Q4 2021
12-mesečni rok vremenskog okvira	Kraj Q1 2022